

Secció de Geografia i Història

Jornades de debat

Actes de les I Jornades de debat: Revoltes populars contra el poder de l'Estat

A les darreries de 1989, la Secció de Geografia i Història del Centre de Lectura va proposar al Consell Directiu de l'entitat l'organització d'un seminari diacrònic i d'abast estatal. El projecte de seminari ben aviat es concretà en unes jornades de debat amb el lema: *Revoltes populars contra el poder de l'Estat*, un enunciat suficientment ambigu per permetre una participació prou àmplia i diversa tant pel que fa a la cronologia com pels diversos plantejaments a què hom podia acostar-se. Això va permetre aconseguir un marc considerat bàsic per a l'organització de les jornades: el debat.

Es va optar per rebutjar el format de congrés obert amb presentació de comunicacions que, tot i que lligades a una ponència, podrien desdibuixar la discussió, la qual es va preferir centrar i limitar a les ponències de cada sessió. Aquest objectiu es va assolir plenament al llarg de les sessions primera i tercera, tot i tenint en compte que la cloenda va ser ja un debat en ella mateixa.

Les ponències presentades a les Jornades han estat publicades pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya sota el nom *Actes de les I Jornades de debat: Revoltes populars contra el poder de l'Estat*. La publicació recull vuit de les nou ponències que es van presentar, un cop revisades i modificades pels mateixos autors després de finalitzar el debat.

Les sessions de treball van ser iniciades per la Dra. Reyna Pastor, que a partir de l'anàlisi de les revoltes camperoles als regnes de Castella i Lleó entre els segles XI i XII estudià l'evolució del poder feudal. Per Pastor, aquest es mantenia en bona part gràcies a l'exercici de la violència, cosa que en feia difícil de legitimar l'estructura. Aquest poder, en definitiva, no actuà com a ordena-

dor de la societat ni com a element imprescindible per a la reproducció del sistema, ja que si en alguna ocasió va fer-ho va ser de manera fragmentada, cosa que en va permetre la posterior transició cap a formes capitalistes.

Al seu torn, el professor Salrach va presentar un acurat treball d'investigació que comprenia l'evolució de les formes de pressió social emprades per l'aristocràcia, tant laica com eclesiàstica, sobre la pagesia de la Catalunya Vella al llarg dels segles IX i XII, partint de la hipòtesi que qualsevol sistema social basat en la desigualtat i l'explotació del treball

tiu i dialèctic, feu un repàs de les minories i els enfrontaments socials a Castella durant la crisi dels segles XIV i XV, lligant d'aquesta manera la seva exposició amb la de Reyna Pastor. La conflictivitat social castellana era fruit de les diferències i les contradiccions entre les classes socials, les quals, aprofitant alguns elements desencadenants, desembocarien en moviments de protesta. El ponent diferencià tres tipus de revoltes: els moviments antisemials, les sotragades antisemites i els enfrontaments cavallers-poble. Salrach va concloure que la majoria de revoltes foren moviments en

aliè comporta una càrrega intrínseca de violència de tipus institucional. Aquesta violència, en definitiva, era practicada per aquells que havien de respectar-la, i quan aquests esdevien resistències pàganes, amb la pretensió d'invertir l'ordre establert, esdevien subversives i revolucionàries. En definitiva, la violència es convertiria amb el feudalisme en un fet institucionalitzat i normativitzat per recordar al pagès que hi havia un senyor.

A la segona sessió, el professor Valdeón, partint de la concepció de la història com un procés conflic-

contra d'uns agents representants del poder i no en contra del poder en ell mateix. És a dir, contra aquells amb qui sovint s'estava en contacte, buscant però, al mateix temps, el recolçament del rei, com si ell no formés part igualment de l'escala de l'estructura feudal.

La Dra. Eva Serra va fer un interessant i complet repàs historiogràfic dels aspectes socials i polítics de la Revolta dels Segadors, una revisió dels sectors socials i estaments aristocràtics que s'hi enfrontaren, i analitzà tots aquells components sense els quals no es podria entendre ni

la força de la revolta social ni la dimensió política que van adquirir. Presentà les diverses corrents historiogràfiques que se n'han ocupat i els darrers i més recents plantejaments que han tendit a interpretar dos alçaments separats i antagònics o una visió de bloc resistencialista i sense esclatx de dirigisme nobiliari de la revolta.

La Dra. Núria Sales, al seu torn, resseguí la cronologia i tipologia de les torbacions populars a Catalunya a l'època moderna, al llarg dels segles XVI i XVII. La ponent advertí dels riscos d'una credibilitat literal dels textos (tant informativa com semàntica) en l'anàlisi de tot moviment que s'enfronti a l'ordre establert, i formulà diversos interrogants i hipòtesis per a una lectura més correcta dels fets i aconseguir una interpretació més ajustada que reculli les diferents i complexes facetes de la realitat.

Les tres darreres ponències se centraren en una de les dimensions més apassionants de la historiografia contemporània: els límits i els components de la revolució burgesa a Espanya. El Dr. Ramon del Río analitzà les revoltes camperoles a Navarra al voltant del trienni liberal. Com ja havia fet en diversos treballs anteriors, Del Río demostrà el reiterat error comès per diverses escoles historiogràfiques d'identificar antiliberalisme amb foralisme, ja que el que defensaven els antiliberals era la continuïtat del feudalisme mentre que una part important del camperolat agafà les armes per combatre la modificació filoburguesa de les estructures precapitalistes.

Per la seva banda, Pere Anguera i Anna M. Garcia Rovira analitzaren les dues cares d'una mateixa moneda: la societat catalana durant la Guerra dels Set Anys. El Dr. Anguera estudià els components i justificants del primer carlisme català amb l'aportació d'una abundant documentació inèdita per demostrar que els components de les partides tenien molt més de revolta de subsistència i protesta social estricta que no pas justificacions ideològiques. Garcia Rovira, per la seva banda, demostrà la coherència de les diverses bullangues que revoltaren Barcelona entre el 1834 i el 1835, sobre les quals, contra el que sosté part de la història pròpia clàssica, Garcia Rovira evidencià que els seus dirigents i participants sabien molt bé quin era el model de societat pel qual lluitaven, un model força més avançat que no pas el dels dirigents oficials del liberalisme. En definitiva, les bullangues eren una clara mostra de lluita de classes.